

© FRANÇOIS SCHUITEN

Kuva- arkkitehti

Liian nopeasti tehdyt asiat häiritsevät
François Schuitenä.

TEKSTI JYRKI VAINIO

Belgia on sarjakuvan suurvalta, mutta alan piirit ovat sielläkin pienet. François Schuiten kertoo nuorempaan saaneensa tavata alan suuruudet, mm. André Franquinin ja Hergén.

– Franquinilla oli tapana soittaa nuorillekin piirtäjille nähtyään näiden töitä lehdessä ja kannustaa, että mielenkiintoinen ratkaisu, jonka tässä ruudussa teit.

Schuitenin isä Robert puolestaan tuns Jijén, mutta herroilla oli tapana keskustella ennemminkin maalaustaiteesta kuin sarjakuvista. Robert Schuiten oli arkkitehti, mutta harrasti maalaamista ja asetti sen taidehierarkiassa kaikkein ylimmäksi. Hän opasti poikaansa klassisen taiteen saloihin ja teetätti tällä kaikenlaisia piirrosharjoituksia.

Samaan aikaan ristivetona toisaalta tuli ”turmiollisempia” vaikutteita: Luc-veli oli innostunut sarjakuvista ja sai myös François'n niistä kiinnostumaan.

Pikkutarkat scifistit

Hergén aloitteesta oli Belgiaan saatu L'institut Saint-Luc'in taidekouluun Euroopan ensimmäinen sarjakuva-alan oppilaitos. Siellä François Schuiten pääsi siten osaksi ensimmäistä sarjakuvantekijöiden ikäpolvea, joka on saanut työhönsä myös muodollista koulutusta. Samaan joukkoon kuului myös mm. Benoît Sokal.

Jo aikaisemmin koululaisena Schuiten oli tutustunut Benoît Peetersiin, josta tuli hänen sarjakuviinsa myöhemmin tärkeä käsikirjoittajakumppani.

Pilote-lehti eli noina vuosina huippukautaan, joten sen sivuilta olivat esikuvina Fred, Jean Giraud, Jean-Claude Mézières ja Gotlib. Mutta vieläkin merkittävämpi innoittaja Saint-Luc'in opiskelijoille oli, kun Métal Hurlant alkoi ilmestyä ja sen sivuilta rävähtivät eteen Philippe Druillet'n ja Moebiusen tieteisfantasiat. Science fiction nousi näin nuorten tekijöiden silmissä erityisen kiinnostavaksi genreksi ja he oppivat arvostamaan teknisesti hyvin hiottua, yksityiskohtaista piirrostyylä.

– Opin kunnioittamaan piirtämisen työläyttä, Schuiten kertoo. – Pidin siitä, että piirroksen kanssa viettää paljon aikaa, että työhön todella uppoutuu kokonaan, ettei sen kanssa kiirehdi. Pitkään tunsin, että sillä tavalla piirros pitää tehdä, jotta sitä voi näyttää kenellekään.

– Sitten olen oppinut toisten tekemänä arvostamaan myös viitteellisempiä piirrostyylejä, mutta en kuitenkaan näe itseäni siirtymässä semmoista tekemään.

Schuiten pääsi itsekin Métal Hurlantin sivuille jo opiskeluaikoinaan. Luc Schuitenin kanssa ideottiin novelli *Carapaces*, josta vuosien saatossa kehittyi kolmen albumin kokonaisuus *Les terres creuses*. (Julkaistu englanniksi nimellä *The Hollow Grounds*, DC 2009). Tarinat ovat viihteellistä scifiä, joissa toistuvina teemoina ovat, nuorten miesten tyyliin, vähäpukiset tytöt ja seksi.

Sarjan kolmas albumi on myös kerrontatekninen kokeilu: sen ruututaitto on *Watchmenin* tyyliin kuvallinen palindromi – alku ja loppu ovat kuvallisesti toistensa peilikuvia.

Tyylillisesti *Les terres creuses* tuo myös esiin erään Schuitenin kantavista teemoista. Vaikka

Kuvitusta Jules Vernen kadoksissa olleeseen romaaniin Pariisi 1900-luvulla, 1994.

nimellisesti ollaan tekemässä tieteiskuvitelmaa, suuri osa kuvastosta on kuitenkin hyvin vanhahtavan näköistä. Useimmat Schuitenin töistä ovatkin tavallaan retro-henkisiä.

– Tämä on minulle tärkeä aihe, Schuiten huomauttaa. – Minulle avain tulevaisuuteen on aina menneisyydessä.

Schuiten kertoo etsivänsä innostusta tutkimalla vanhoja kuvia ja esineitä. Hän käy mielellään tutustumassa paikan päällä kohteisiin, jotka aikoo piirtää. Piirroksia hän ei kuitenkaan mielellään tee luonnossa, vaan piirtää mieluummin vasta työhuoneellaan.

– En kuitenkaan pohjimmiltani ole elävästä elämästä suoraan piirtävä taiteilija, vaan etäännyttän mieluummin töitäni askeleen verran.

Arkkitehtuuri sarjakuvissa ja sivutöissä

Schuitenin päätyönä pidetään Benoît Peetersin kanssa tehtyjä *Les Cités Obscures*-albumeja. (*Hämärän kaupungit* -sarjan nimikkeen alla on suomennettu *Kuumetta Urbicandessa*, Like 1992).

Sarjan keskeisiin teemoihin kuuluu arkkitehtuurin ja kaupunkisuunnittelun merkitys ihmisille. Schuitenin perheastan tuntien tämä ei tunnu ollenkaan yllättävältä: isän lisäksi myös useampia hänen sisarusistaan toimii arkkitehteinä.

Schuiten kuitenkin kiistää, että itse olisi suoranaisesti kiinnostunut arkkitehtuurista oman ilmaisunsa kanavana.

– Pikemminkin meidän tarinoissamme arkkitehtuuri on tapa esittää kuvallisesti henkilöiden tunteita ja tarinoiden tunnelmia, visualisoida symbolisesti sisäisiä asioita, joita ei kerrota sanoin.

Hämärän kaupungit -sarja kertoo yksittäisiä, itsenäisiä tarinoita eri

© FRANÇOIS SCHUITEN

kaupungeista, mutta niihin on ripoteltu myös pieniä viitteitä toisiinsa, niin että hahmottuu kuva, että kaikki tarinat tapahtuvat samassa, tai ainakin samankaltaisessa maailmassa. Schuiten itse sanoo, että sarjan takana ei ole mitään alusta alkaen mietittyä kokonaissuunnitelmaa, vaan että se etenee tarina kerrallaan.

”Arkkitehtuuri on tapa esittää kuvallisesti henkilöiden tunteita ja tarinoiden tunnelmia, visualisoida symbolisesti sisäisiä asioita, joita ei kerrota sanoin.”

– Mutta sarjan jatkuessa ja maailman laajentuessa tarinoita on hiukan tilkitty toisiinsa liittyviksi.

Arkkitehtuurin pariin Schuiten kuitenkin on joutunut muutenkin kuin vain sarjakuvissaan. Suosio piirtäjänä on tuonut töitä myös muiden ilmaisumuotojen parissa. Hänellä on ollut kysyntää kuvittajana, juliste-

”Mustavalkoisuus sopi täydellisesti kuvaamaan höyryveturin mustaa massiivisuutta, metallinkiiltoa, savua ja nokea.”

François Schuiten oli Jyrki Vainion haastateltavana myös Helsingin sarjakuvafestivaalien lavaohjelmassa. Sarjakuvaneuvos Kirsi Kinnunen tulkaa ranskasta.

taiteilijana, elokuvien konseptisuunnittelijana – ja sisustusarkkitehtina.

90-luvulla Schuiten suunnitteli metroaseman Brysseliin ja Pariisiin. Vuonna 2000 hän teki paviljongin Hannoverin maailmannäyttelyyn, jossa vieraili yli viisi miljoonaa kävijää.

Nyt työn alla on useamman vuoden ajan ollut rautatiemuseo Belgiaan. Se poiki sivutyönä myös Schuitenin ensimmäisen sooloalbumin.

Veturin lumoissa

Kaunokainen, albumi miehestä, joka pakkomielteenomaisesti kiintyy höyryveturiin, sai alkunsa elävästä elämästä. Veturivaraston perimmäisestä sopukasta löytyi muotoilultaan futuristinen vanha SNCB Type 12 -höyryveturi, joka ainoana lajissaan oli sattunut säästyneen romutukselta.

– Hurmaannuin tästä kuin tarinani hahmo. Niin paljon, että minun oli pakko tehdä siitä sarjakuva, Schuiten hymyilee.

Kaunokainen-albumi on Schuitenilta myös paluu Hämärän kaupungit -sarjan alkuvuosien mustavalkoiseen piirrosjälkeen.

– Mustavalkoisuus oli tässä ilmiselvä vaihtoehto, koska se sopi täydellisesti kuvaamaan höyryveturin mustaa massiivisuutta, metallinkiiltoa, savua ja nokea, Schuiten pohtii.

– Vuorottelen mielelläni taiteilijana värin ja mustavalkoisuuden välillä, se luo työhön hengityksen kaltaista rytmiä. Valinnan sanelee kuitenkin se, mikä lähestymistapa mihinkin tarinaan parhaiten sopii, ei se, mitä itse mieluiten haluaisin tehdä.

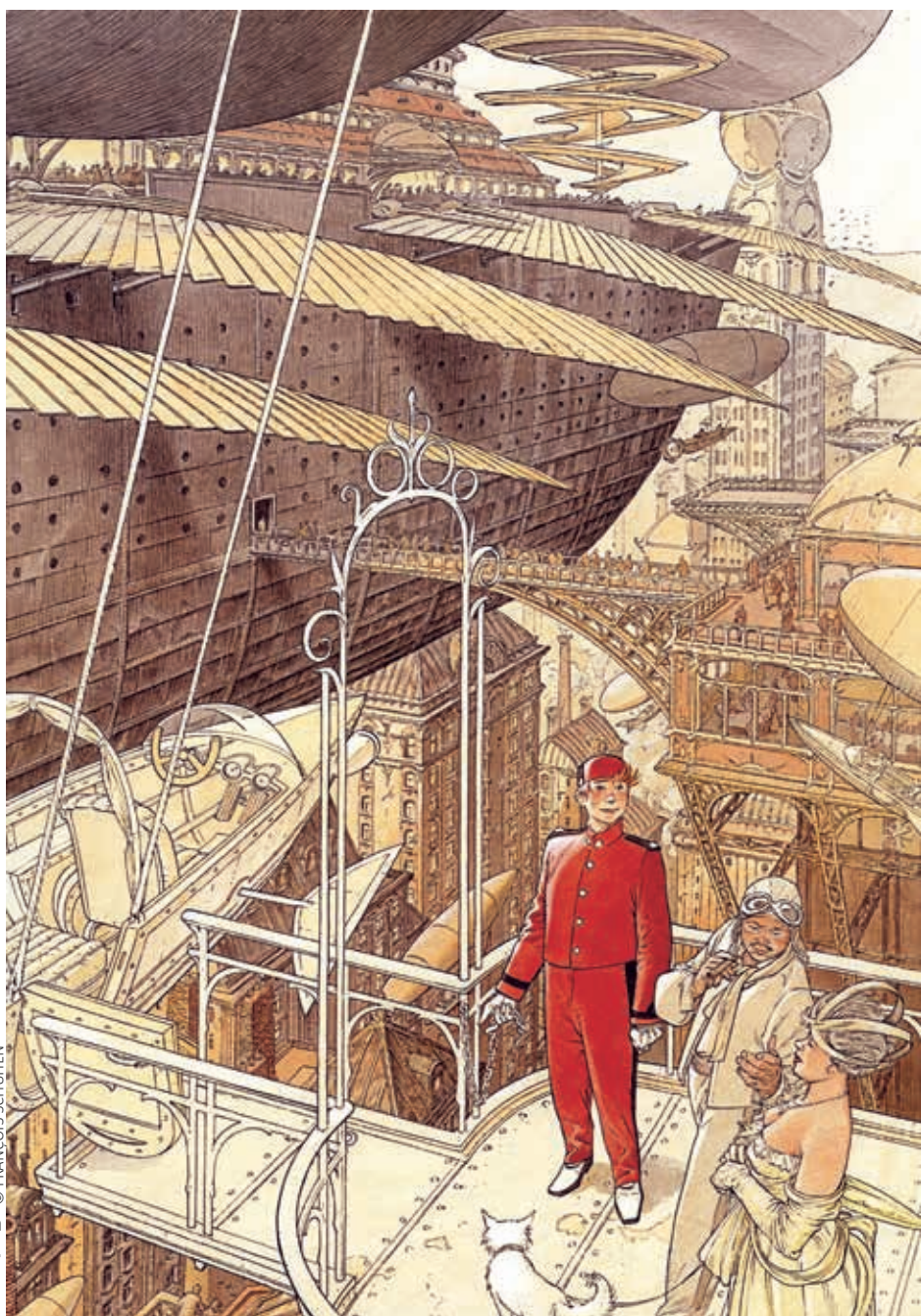
– Seuraavaksi olen tekevässä uutta Hämärän kaupungit -albumia. Siitä tulee jälleen värillinen.

Kaunokainen-albumiin on liitetty bonuksena myös virtuaalinen lisätty todellisuus (augmented reality): kun menee kirjassa olevaan nettiosoitteeseen ja näyttää albumin esilehteä tietokoneensa kameralle, pääsee kiertämään albumin kuva-maailmassa 3D:nä.

– Tämä on ensimmäinen kerta, kun lisättyä todellisuutta on käytetty sarjakuva-albumin osana, Schuiten myhäilee. Selvästikin hän on kiinnostunut kuvallisesta tiedonvälityksestä myös muun kuin piirroksen keinoin.

– Sitä ajattelisi, että museon suunnitteleminen on täysin erilaista kuin sarjakuvan piirtäminen – mutta molemmissa kuitenkin on pohjimmiltaan kyse siitä, että on suunniteltava, miten saisi parhaiten välitettyä katsojalle informaatiota.

– Kyse on aina narratiivin luomisesta.

© FRANÇOIS SCHUITEN